

UZASADNIENIE

Decyzją z 20.04.2022 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. stwierdził, że H. Z. jako osoba wykonująca pracę na podstawie umowy zlecenia u płatnika składek (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością podlega obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym, wypadkowemu w okresach od 21.12.2020 r. do 30.03.2021 r. oraz określił miesięczne podstawy wymiaru składek za miesiące grudzień 2020 r. – kwiecień 2021 r. W uzasadnieniu Zakład wskazał, że ze zgromadzonych w systemie informatycznym dokumentów wynika, że płatnik składek (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością we wskazanych okresach zgłosił H. Z. z tytułu wykonywania umowy zlecenia do ubezpieczenia zdrowotnego, a także ustalono, że w tych okresach ubezpieczona nie posiadała innego tytułu do ubezpieczeń społecznych, który zwalniałby z obowiązku podlegania ubezpieczeniom z tytułu umowy zlecenia zawartej z płatnikiem składek. Zakład zaznaczył jednocześnie, że podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne zleceniobiorcy jest przychód faktycznie otrzymany lub postawiony do jego dyspozycji, a nie wynikający z umowy. (decyzja w aktach ZUS)

(...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością odwołała się od w/w decyzji, wnosząc o jej zmianę poprzez uznanie, iż H. Z. jako osoba wykonująca pracę na podstawie umowy zlecenia nie podlegała obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym, a także o zasądzenie kosztów zastępstwa adwokackiego oraz kosztów postępowania według norm prawem przepisanych. Zaskarżonej decyzji zarzucono przedwczesność wydania, a nadto naruszenie prawa materialnego przez błędną wykładnię art. 5 ust. 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych polegającą na wadliwym stanowisku, że przepis ten wyłącza z obowiązku podlegania ubezpieczeniu społecznemu jedynie obywateli państw obcych, których pobyt nie ma charakteru stałego i którzy są jednocześnie zatrudnieni w obcych przedstawicielstwach dyplomatycznych, urzędach konsularnych i misjach międzynarodowych. W uzasadnieniu wskazano, że płatnik składek w sprawie o sygn. akt VIII U 1614/19 przed Sądem Okręgowym w Gliwicach uzyskał korzystny wyrok określający, iż nie ma obowiązku odprowadzania składek z ubezpieczenia społecznego, o których mowa w ustawie o systemie ubezpieczeń społecznych w przypadku obecnie oraz w przyszłości zatrudnianych cudzoziemców, ponieważ zatrudnienie cudzoziemców następuje na pobyt czasowy, niemający charakteru stałego, a zatrudnieni cudzoziemcy nie posiadają kart stałego pobytu. (odwołanie k.3 – 5)

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy, reprezentowany przez radcę prawnego, wniósł o jego odrzucenie ze względu na brak pełnomocnictwa do reprezentowania płatnika składek, ewentualnie zaś o oddalenie odwołania oraz o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. (odpowieź na odwołanie k.30 – 33)

W toku postępowania pełnomocnik spółki (...) przedłożył oryginał udzielonego mu pełnomocnictwa, a prokurent w/w spółki potwierdził wszystkie czynności procesowe i oświadczenia woli dokonane przez ustanowionego w sprawie adwokata zarówno przed organem rentowym, jak i w sądowym postępowaniu odwoławczym. (k. 38, 49-50, 52-57)

Postanowieniem z 5.01.2023 r. ustanowiono dla nieznaną z miejsca pobytu H. Z. kuratora w osobie adwokata (k.67)

Na rozprawie z 6.03.2023 r. kurator do doręczeń ustanowiony dla ubezpieczonej H. Z. – adw. D. J. oświadczył, że reprezentując stanowisko osoby ubezpieczonej przyłącza się do stanowiska ZUS oraz wniósł o zasądzenie kosztów dla kuratora według norm przepisanych. Pełnomocnik ZUS wniósł o oddalenie odwołania, a także zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. (stanowiska stron e-prot. z 6.03.2023 r.: 00:00:21, 00:02:15)

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Przedmiotem przeważającej działalności (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością jest działalność agencji pracy tymczasowej. Płatnik składek zatrudnia cudzoziemców na podstawie umów zlecenia i zgłasza ich z tego tytułu do ubezpieczenia. /okoliczność bezsporna/

Płatnik składek - (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, jako zleceniodawca zawarł z H. Z. (obywatelką Ukrainy), jako zleceniobiorcą umowę zlecenia na okres od 21.12.2020 r. do 30.03.2021 r., zgodnie z którą ubezpieczona zobowiązana była do wykonywania prostych prac produkcyjnych. Strony ustaliły, iż zleceniobiorcy za wykonanie zlecenia będzie przysługiwało wynagrodzenie obliczane według stawki godzinowej 17,00 zł brutto. / okoliczność niesporna/

W okresie od 21.12.2020 r. do 30.03.2021 r. H. Z. była zgłoszona przez płatnika składek z tytułu wykonywania umowy zlecenia tylko do ubezpieczenia zdrowotnego. /okoliczność bezsporna/

W okresie tym H. Z. nie posiadała innego tytułu do ubezpieczeń społecznych. /okoliczność bezsporna/

W okresie objętym skarżoną decyzją ubezpieczona nieprzerwanie i stale przebywała na terytorium RP. /okoliczność bezsporna, a nadto informacja Straży Granicznej k. 64/

Stan faktyczny był bezsporny, a Sąd ustalił powyższe fakty w oparciu o powołane dokumenty, których prawdziwości żadna ze stron nie kwestionowała.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

W świetle zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego oraz poczynionych na jego podstawie ustaleń odwołanie podlega oddaleniu.

Zgodnie z treścią art. 6 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (tj. Dz. U. z 2022 r., poz.1009) osobami wykonującymi pracę na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia albo innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia, zwanymi dalej „zleceniobiorcami”, oraz osobami z nimi współpracującymi, z zastrzeżeniem ust.4.

Zleceniobiorcy podlegający ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym podlegają obowiązkowo ubezpieczeniu wypadkowemu (art. 12 ust. 1 ustawy systemowej).

Zleceniobiorcy objęci obowiązkowo ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi ubezpieczeniu chorobowemu podlegają dobrowolnie na swój wniosek (art. 11 ust. 2 ustawy systemowej).

Obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu podlegają zleceniobiorcy od dnia oznaczonego w umowie jako dzień rozpoczęcia jej wykonywania do dnia rozwiązania lub wygaśnięcia tej umowy (art. 13 pkt 2 ustawy systemowej).

Każda osoba objęta obowiązkowo ubezpieczeniami emerytalnym i rentowym podlega zgłoszeniu do ubezpieczeń społecznych. Obowiązkiem płatnika składek – z mocy art. 46 ust. 1 i art. 47 ust. 1 ustawy systemowej – jest obliczanie, rozliczanie i opłacanie należnych składek za każdy miesiąc kalendarzowy oraz przesyłanie w wyznaczonym terminie deklaracji rozliczeniowych, imiennych raportów miesięcznych oraz opłacanie składek za dany miesiąc. Płatnik składek jest zobowiązany do zgłoszenia w terminie 7 dni zleceniobiorcy do ubezpieczeń społecznych od daty powstania obowiązku ubezpieczenia oraz do zgłoszenia wyrejestrowania od dnia wygaśnięcia tytułu do ubezpieczeń społecznych (art. 36 ust.1, ust. 2, ust. 4 i ust. 11 ustawy systemowej).

Na podstawie zaś art. 66 ust. 1 pkt. 1 lit. „e” ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych z 27 sierpnia 2004 roku (t.j. Dz.U. z 2019 r. poz. 1373 ze zm.) osoby spełniające warunki do objęcia ubezpieczeniami społecznymi, które są osobami wykonującymi pracę na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia albo innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z przepisami Kodeksu cywilnego stosuje się przepisy dotyczące zlecenia, podlegają obowiązkowi ubezpieczenia zdrowotnego.

Podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe zleceniobiorców stanowi przychód, w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o świadczenie usług,

jeżeli w umowie o świadczenie usług określono odpłatność za jej wykonanie kwotowo, w kwotowej stawce godzinowej lub akordowej albo prowizyjnie (art. 18 ust. 1 i 3 w związku z art. 4 pkt ustawy systemowej).

Jak stanowi art. 20 ust. 1 powołanej ustawy, podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie chorobowe oraz ubezpieczenie wypadkowe stanowi podstawa wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i ubezpieczenia rentowe, z zastrzeżeniem ust.2 i ust.3.

Zgodnie z § 2 ust. 6 rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie szczegółowych zasad i trybu postępowania w sprawach rozliczania składek, do których poboru jest zobowiązany Zakład Ubezpieczeń Społecznych z dnia 21 września 2017 r. (Dz.U. z 2017 r. poz. 1831) dla każdego ubezpieczonego, którego podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe stanowi przychód, w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych, płatnik składek w raporcie lub imiennym raporcie miesięcznym korygującym, o którym mowa w art. 41 ust. 6 ustawy, zwanym dalej „raportem korygującym”, oraz w deklaracji i deklaracji rozliczeniowej korygującej, o której mowa w art. 47 ust. 3 ustawy, zwanej dalej „deklaracją korygującą”, uwzględnia należne składki na ubezpieczenia społeczne od wszystkich dokonanych lub postawionych do dyspozycji ubezpieczonego wypłat - od pierwszego do ostatniego dnia miesiąca kalendarzowego, którego deklaracja dotyczy - stanowiących podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne, z uwzględnieniem ograniczenia, o którym mowa w art. 19 ustawy. Z powyższego wynika, że podstawę wymiaru składek stanowi przychód faktyczny wypłacony w danym miesiącu.

Do ustalenia zaś podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie zdrowotne osób, o których wyżej mowa, z mocy art. 81 ust. 1 ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, stosuje się przepisy określające podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe tych osób, z zastrzeżeniem ust. 5 i 6. Ust. 5 art. 81 stanowi, że przy ustalaniu podstawy wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne nie stosuje się ograniczenia, o którym mowa w art. 19 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Z kolei wymieniony ust. 6 art. 81 przewiduje, że podstawę wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne pomniejsza się o kwoty składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe i chorobowe finansowanych przez ubezpieczonych niebędących płatnikami składek, potrąconych przez płatników ze środków ubezpieczonego, zgodnie z przepisami o systemie ubezpieczeń społecznych.

Istota sporu w niniejszej sprawie sprowadzała się do ustalenia, czy do ubezpieczonej H. Z. ma zastosowanie czy też nie - norma przewidziana w art. 5 ust. 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, a zatem czy stanowisko organu rentowego w przedmiocie podlegania przez w/w ubezpieczoną obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym, wypadkowemu w okresie objętym zaskarżoną decyzją, jako osoby wykonującej pracę na podstawie umowy zlecenia u płatnika składek jest prawidłowe.

(...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością stała na stanowisku, że do w/w ubezpieczonej nie mają zastosowania przepisy dotyczące podlegania przez nią ubezpieczeniom społecznym w związku z zawartą umową zlecenia biorąc pod uwagę treść normy przewidzianej w art. 5 ust. 2 ustawy systemowej. W jego ocenie prezentowane stanowisko jest spójne z ugruntowaną linią orzecznictwa Sądu Najwyższego, które wskazuje, że w przypadku obecnie oraz w przyszłości zatrudnianych cudzoziemców nie istnieje obowiązek odprowadzania składek z ubezpieczenia społecznego, o których mowa w przywołanej ustawie, gdyż zatrudnienie cudzoziemców następuje na pobyt czasowy, który nie ma charakteru stałego, a zatrudnieni cudzoziemcy nie posiadają kart stałego pobytu.

Przywoływane stanowisko nie znajduje jednak zastosowania na gruncie przedmiotowej sprawy, ani nie ma odzwierciedlenia w ukształtowanym w tym temacie orzecznictwie.

W tym miejscu warto przytoczyć treść analizowanego przepisu, art. 5 ust. 2 ustawy systemowej, który stanowi, że nie podlegają ubezpieczeniom społecznym określonym w ustawie obywatele państw obcych, których pobyt na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej nie ma charakteru stałego i którzy są zatrudnieni w obcych przedstawicielstwach dyplomatycznych, urzędach konsularnych, misjach, misjach specjalnych lub instytucjach międzynarodowych, chyba że umowy międzynarodowe stanowią inaczej.

Wynika stąd, że jedynie ratyfikowana umowa międzynarodowa, jako prawo nadrzędne, może wykluczyć zastosowanie polskich przepisów w tym zakresie.

Obowiązująca w stosunkach z Ukrainą Umowa zawarta dnia 18 maja 2012 r. między Rzeczpospolitą Polską a Ukrainą o zabezpieczeniu społecznym (Dz.U. z 2013 r. poz. 1373) nie wyklucza stosowania polskich przepisów w tym zakresie.

Co więcej, zgodnie z brzmieniem art.4 podkreślona została zasada równego traktowania obywateli na terenie danego Państwa, stanowiąc, że jeżeli niniejsza Umowa nie stanowi inaczej, osoby do których stosują się postanowienia niniejszej Umowy, podlegają obowiązkom i korzystają z uprawnień wynikających z ustawodawstwa drugiej Umawiającej się Strony na tych samych warunkach, co obywatele tej Umawiającej się Strony.

Z wykładni powołanych przepisów wynika więc, że zarówno w przypadku pracowniczego tytułu podlegania ubezpieczeniom społecznym jak i tytułu wynikającego z wykonywania umowy zlecenia sam zamiar czasowego przebywania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, czy też legitymowanie się jedynie zezwoleniem na pobyt czasowy nie mają rozstrzygającego znaczenia. Istotne jest jedynie, czy podczas wykonywania wyżej wymienionych działalności można mówić o stałym przebywaniu danej osoby na terytorium Polski. W konsekwencji przyjazd, choćby i cykliczny (regularny) do Polski celem wykonywania pewnych aktywności zawodowych jak np. prowadzenie wykładów, czy świadczenie usług doradczych na podstawie umowy zlecenia albo umowy o pracę nie będzie powodował objęcia obywatela państwa trzeciego polskim systemem ubezpieczenia społecznego. Natomiast stałe przebywanie w Polsce w okresie wykonywania tych czynności (np. zamieszkanie w Polsce i prowadzenie wykładów lub badań przez jeden semestr), chociażby przez krótki (sumarycznie) okres czasu determinowany czasowym zezwoleniem na pobyt, będą prowadzić do objęcia polskim systemem ubezpieczeń społecznych.

Tym samym z przepisu tego nie wynika wymóg łącznego spełnienia dwóch wymienionych w tym przepisie przesłanek niepodlegania obowiązkowi ubezpieczenia społecznego przez obywateli państw obcych. Przepis ten kreuje dwie niezależne od siebie kategorie określonych w nim osób, które obowiązkowi temu nie podlegają. Są nimi - po pierwsze - obywatele państw obcych, których pobyt na obszarze Polski nie ma charakteru stałego oraz - po drugie - obywatele państw obcych, którzy zatrudnieni są w wymienionych w tym przepisie placówkach (por. wyrok SN z 1.10.2019 r., I UK 194/18).

Skoro ustawa o systemie ubezpieczeń społecznych określa zasady podlegania ubezpieczeniom społecznym, to podlegają im także obywatele państw obcych, którzy podejmują działalność stanowiącą podstawę objęcia ich obowiązkowym ubezpieczeniem społecznym (...). Dlatego charakter pobytu (stały albo niestały) należy odnosić w relacji do powszechnego obowiązku podlegania ubezpieczeniom społecznym, czyli do podstawy ubezpieczenia. Ten charakter nie zależy w konsekwencji od tego, jaki zamiar, co do okresu przebywania w Polsce, przejawia cudzoziemiec. Stały pobyt w rozumieniu art. 5 ust. 2 cytowanej ustawy podlega zatem ocenie w zależności od realizacji działalności, z której wynika ustawowy obowiązek podlegania ubezpieczeniom społecznym. Stały pobyt to pobyt niezmienny w danym okresie, czyli w okresie realizacji podstawy ubezpieczenia, przy czym nie ma większego znaczenia okoliczność dotycząca tego, jaką administracyjną gwarancję prowadzenia działalności lub zapewnienie pobytu miał w Polsce obywatel państwa obcego (...). O tym, czy dany pobyt ma charakter stały nie decyduje więc stały pobyt w sensie "długotrwałości i stałości pobytu na terenie Rzeczypospolitej Polskiej", albowiem w takim wypadku wyłączeniu z ubezpieczeń społecznych podlegaliby ci cudzoziemcy, których pobyt nie ma "takich cech", choć spełnialiby warunki podlegania obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym jako wspólnicy jednoosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością (por. wyrok SN z 12 lipca 2017 r., II UK 295/16, wyrok SN z 12 lipca 2017 r., II UK 295/16).

W n/n sprawie ubezpieczona przebywała stale w Polsce w spornym okresie.

W ramach zawartej przez nią z płatnikiem składek umowy zlecenia zobowiązana była do wykonywania prostych prac produkcyjnych za wynagrodzeniem w ustalonej umową wysokości stawce brutto za godzinę, a przy tym w okresie objętym zaskarżoną decyzją ubezpieczona ta nie posiadała innego tytułu do ubezpieczeń społecznych.

Podkreślenia dodatkowo wymaga, iż wykonywania owych prac zostało powierzone ubezpieczonej jako cudzoziemce zatrudnionej w charakterze pracownika tymczasowego, bowiem płatnik składek w tej relacji występował jako agencja pracy tymczasowej.

Tym samym biorąc pod uwagę analizowany w niniejszej sprawie przypadek, pobyt na terenie Polski choćby nawet czasowy, którego ramy są ściśle określone nie oznacza, że pobyt ten nie ma charakteru stałego o którym mowa w art. 5 ust. 2 ustawy systemowej (por. wyrok SN z 12.07.2017 r., II UK 295/16).

Termin „nie podlegają ubezpieczeniom społecznym obywatele państw obcych, których pobyt na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej nie ma charakteru stałego”, zawarty w treści art. 5 ust. 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, należy dekodować w powiązaniu z systemem ubezpieczenia społecznego, a nie przez odwoływanie się do przepisów o charakterze meldunkowym, ilościowym (ile razy dana osoba wjeżdża do kraju i jak długo tu pozostaje). Wobec tego uzyskanie przez cudzoziemca zezwolenia na pobyt na czas oznaczony wcale nie przeczy stałemu pobytowi w rozumieniu art. 5 ust. 2 ustawy systemowej, jako że nawet taki pobyt jest również stały w sensie „niezmienny w danym okresie” (por. postanowienie SN z 12.06.2019 r., II UK 229/18 postanowienie SN z 22.05.2019 r., II UK 167/18).

Nie jest uprawnione założenie wykluczające z pojęcia pobytu stałego w rozumieniu cytowanego przepisu pobytu cudzoziemca na podstawie zezwolenia na czas oznaczony i akceptujące taki stały pobyt dopiero w przypadku zezwolenia na pobyt na czas nieoznaczony (art. 19 ust. 4 ustawy o cudzoziemcach z 1997 r.) albo zezwolenia na pobyt rezydenta długoterminowego WE (art. 65 ust. 7 ustawy o cudzoziemcach z 2003 r.) (por. postanowienie SN z 22.05.2019 r., II UK 167/18, postanowienie SN z 22.05.2019 r., II UK 169/18)

Tym samym, biorąc pod uwagę wszystkie przytoczone okoliczności uznać należy, że badana decyzja organu rentowego w przedmiocie podlegania ubezpieczeniom społecznym w spornym okresie przez H. Z. na zasadach ogólnych, o których mowa w ustawie o systemie ubezpieczeń społecznych, jako osoby wykonującej pracę na podstawie umowy zlecenia u płatnika składek jest prawidłowa.

Ubezpieczona nie jest adresatem normy wskazanej w art. 5 ust. 2 ustawy systemowej.

W związku z powyższym Sąd w oparciu o treść art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. oddalił odwołanie.

W przedmiocie kosztów procesu Sąd orzekł na podstawie art. 98 k.p.c. w zw. z § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. z 2018 r., poz.265) i zasądził od odwołującego się płatnika na rzecz pozwanego organu rentowego kwotę 180 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.